І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: „Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXIV. Ч. 102. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 29-го ТРАВНЯ 1957 П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK. WEDNESDAY, MAY 29, 1957 No. 102. VOL. LXIV.

МІЧЕЛЛ ВНІС ЗАКОНОПРОЄКТ ПРО КОНТРОЛЮ ДОБРОДІЙНИХ РОБІТНИЧИХ ФОНДІВ

Вашингтон. — Секретар праці Джеймс П. Мічелл вніс до Конґресу законопроєкт про федеральну контролю робітничих добродійних і пенсійних фондів. Це сталося після того, як виявилося в зв'язку зі справою голови Братства Шоферів Дейва Бека та інших робітничих провідників, які, як виявилося на Сенатській Слідчій Комісії зловживали робітничими фондами. Згідно з новим законопроєктом федеральний уряд мав би право контролювати робітничі фонди, і то і ті, якими заряджають самі робітничі організації і ті, які є під контролею працедавців. Крайове Товариство Підприємців виступає проти того, щоб ті фонди, якими заряджують підприємці, були під федеральною контролею, але сенатор Пол Г. Даґлес заявив, що він домагається і контролі тих фондів, що їх контролюють підприємці, бо є можливість, що може бути надужиття і ними. Секретар праці Мічелл вніс законопроєкт до Сенатської Підкомісії Праці і Публічної Добродійности, яку очолює демократичний сенатор Джан Ф. Кеннеді. Сенатор Даґлес заявив, що Мічелл взяв деякі пункти з його законопроєкту, що секретар праці потвердив. Але республіканський сенатор Ґордон Аллот, член цієї підкомісії, заявив, що він противиться, щоб уряд контролював ті фонди, що є під контролею працедавців. Та сенатор Даґлес заявив, що досі не викрито надужить тими фондами тільки тому, що досі ще їх ніхто не контролював, тому він підтримує внесок Мічелла, щоб контролювати всі добродійні і пенсійні фонди, без огляду на те, хто їх контролює. Згідно з законопроєктом Мічелла керівники фондів мусітимуть кожного року подавати департаментові праці звіт про стан фондів, а департамент праці буде опубліковувати ті звіти, щоб все зорганізоване робітництво знало, як стоїть справа з їхніми фондами. Щороку коло 7 більйонів долярів прибуває до робітничих фондів, бо 29 мільйонів робітників є забезпечені на життя в робітничиж організаціях, а 13 мільйонів робітників належать до робітничих забезпечень на старість. За зловживання робітничими фондами грозить кара до п'ятьох років тюрми і 5.000 долярів гривни.

Мільйонова імміґрація скріпила економіку Канади

Монтреал, Канада. — Представник Монтреальського банку заявив, що одномільйонова імміґрація до Канади в рр. 1949—1956 збільшила економіку країни і спричинила раптовий ріст цієї країни. Наплив нових імміґрантів збільшив не тільки робітну силу Канади, але також збільшив число консументів в тій країні. Ніколи давніше в історії Канади не було такого швидкого збільшення населення, бо навіть перед першою світовою війною, це значить в роках 1903-1914 наплив імміґрантів був менший, а тепер в останніх роках річно до Канади прибувало пересічно по 230.000 імміґрантів. Добре сталося, що канадійський уряд відкрив браму для нової імміґрації по другій світовій війні, твердить представник Монтреальського банку. Тоді прибуло до Канади поважне число слов'янських імміґрантів, німецьких, італійських і данських, але число англійських імміґрантів було незначне.

Помер сл. п. Тимко Слободян, брат головного касира УНСоюзу

Филаделфія. — Минулого понеділка, 27-го травня, тут помер, по тяжкій недузі, проживши 76 років, сл. п. Тимко Слободян, довголітній член Братства св. Володимира, Відділ 105 УНСоюзу в Найставні, Па., та один з найбільш активних і заслужених піонерів американських українців. Покійний походив зі села Настасів, Тернопільського повіту в Західній Україні, а до Америки приїхав перед 1-ою світовою війною. Осиротив доньки Ксеню, зам. Марущак, Настю, зам. Процюк та Меланію, яка залишилась у рідному селі. Головний касир УНСоюзу Роман Слободян та б. гол. радний УНСоюзу Степан Слободян втратили зі смертю Покійного свого найстаршого брата. Похорон відбудеться в п'ятницю 31-го травня з похоронного заведення Степана Гакулина, 414 Вест Гантінґ Парк Еве, о год. 9 ранку до місцевої католицько іцеркви св. Христа-Царя.

В АМЕРИЦІ

● **Директор наукової експедиції Пенсилвенійського університету** Едвін М. Шук повідомляє, що йому вдалося знайти на півострові в Середущій Америці два пам'ятники культури маїв, які походять іззеред 2,000 років.

● **22-річна Прісцілла Алден** з Ню Йорку, яка походить із славної родини прочан, що 1620 року прибула кораблем „Мейфлавер" до Америки, вітатиме залоґу корабля „Мейфлавер ІІ", який у червні цього року має прибути з Англії до ЗДА.

● **В Калі**, Колюмбія, стався землетрус, під час якого згинули 2 особи.

● **У Бронксі, Н. Й.**, відбулася народна ірляндська забава, в якій взяло участь коло 30,000 осіб. Коло 5,000 осіб брало активну участь в танках, співах і т. п. Аранжери українських імпрез мріють принаймні про десяту частину такої кількости учасників на своїх фестинах.

● **Голова** Ліберальної партії в стейті Ню Йорку д-р Джордж С. Кавнтс, заявив, що його партія вважає бюджет президента Айзенгавера за зовсім не великий і дивується, що Конґрес хоче будь-що-будь його зменшити.

● **Демократичний сенатор** із Ровд Айленд, Теодор Френсіс Ґрін, голова Сенатської Комісії Закордонних Справ, від 26-го травня став найстаршим членом Конґресу в історії ЗДА. Того дня сповнилося 89 років, 7 місяців і 25 днів. 2-го жовтня він стане першим членом Конґресу, який дожив до 90-го року життя, а 2-го жовтня 1967 року він був би членом Конґресу, що дожив до сотні років.

● **Д-р С. Ворд Кремптон** із Ню Йорку, відзначаючи 27-го травня 80-річчя з дня народження, сказав, що таємниця його довговічности полягає в тому, що він постійно активний, щиро сміється і завжди старається бути струнким. „Хто боїться смерти, той сам вкорочує своє життя. В цьому згідні і релігія і медицина", — сказав ювілят.

● **Еміґраційний Уряд** повідомляє, що 101 мадярський іміґрант вернувся із ЗДА до Европи і частина з них виїхала на Мадярщину, а решта до таборів в Австрії. Причина цього — туга за батьківщиною і туга за родиною. Деякі мадярські іміґранти — поворотці дістали були листи з Мадярщини, щоб верталися додому.

● **79-річна Елизабет В. Луїс** із Ню Йорку 6-го червня закінчує університет. На урочистості вручення їй диплому будуть присутні 7 її дітей і 20 внуків. Вона почала студіювати 9 років тому, після того, як лікар порадив їй чимось зайнятись, а не дармувати.

РІЧНІ НАРАДИ ГОЛОВНОГО УРЯДУ УНСОЮЗУ ПІД ЗНАКОМ КОНВЕНЦІЇ В НАЙБЛИЖЧОМУ РОЦІ

У ПЕРШОМУ ДНІ НАРАД ВИЧЕРПАНО ВСІ ЗВІТИ ЗА ВИНЯТКОМ ЗВІТУ РЕДАКТОРА „СВОБОДИ"

Союзівка - Керґонксон. — Звичайні Річні Наради Головного Уряду Українського Народного Союзу, що відбуваються на цій оселі, почалися та проходять під знаком 24-ої Головної Конвенції УНСоюзу, яка має відбутися в травні 1958 року у Клівленді, Огайо. Такого передконвенційного тону надав нарадам головний предсідник Дмитро Галичин уже у своєму вступному слові, дослівний текст якого надрукований у цьому числі „Свободи" на іншому місці. На закінчення свого слова Д. Галичин традиційним звичаєм згадав тих членів УНСоюзу, які відійшли у вічність та яких у звітовому часі було 539, називаючи зокрема померлого недавно головного секретаря сл. п. Григорія Германа. Їх вшановано вставанням із місць й однохвилинною мовчанкою. В дальшому на порядку нарад були звіти всіх членів Головного Екзекутивного Комітету, Головної Контрольної Комісії, Головної Ради та Редакції „Свободи". Всі ці звіти, за винятком звіту редактора, вичерпано впродовж першого дня нарад в понеділок 27-го травня. Наради продовжуються в наступні дні тижня.

ЗВІТ ГОЛОВНОГО ПРЕДСІДНИКА ДМИТРА ГАЛИЧИНА

Звітування членів Головного Екзекутивного Комітету започаткував гол. предсідник Дмитро Галичин, передавши на той час провід нарадами своєму заступникові адвокатові М. Пізнакові. На вступі свого звіту, в якім схоплено всю діяльність і ввесь стан УНСоюзу та в який зокрема включено також звіт рекордового відділу організації з уваги на смерть і тим самим відсутність головного секретаря, п. Д. Галичин подав ряд інтересних завваг на тему життєвого забезпечення в цій країні. Із статистики бо виходить, що в Америці на 165 мільйонів населення було 115 мільйонів осіб, які мають забезпечення на життя, себто таке забезпечення має 7 на кожних десять осіб. В порівнянні з цим, коли б рахувати тільки один мільйон українців у цій країні, то в наших братських організаціях повинно бути разом бодай 700,000 членів. Тим часом, усі наші Союзи мають 115,000 забезпечених, значить, ледве одну на кожних десять осіб. Тимто залишається ще велике поле до організаційної праці. Це треба мати на увазі та використати зокрема тепер у передконвенційному році У. Н. Союзу.

Із звіту п. Д. Галичина виходить, що в звітовому (1956) році приєднано до УНСоюзу всіх разом 3,343 члени, приблизно по половині дітей і дорослих, але з цього понад 3,000 пішло на покриття таких втрат, як дозрілість вивінувальних грамот (1,177), на які треба було виплатити готівку, суспенди (691), вибір готівки (626) та смерть (539). В результаті на всіх 3,343 нових членів, що їх здобуто в 1956 році, число членів збільшилося фактично тільки на 179 членів. З інших справ, яким віддав увагу п. Дмитро Галичин у своєму звіті, були: захист для старших віком, праця культурної комісії, Видавництво „Свобода", загальний фінансовий стан і господарка, передконвенційна кампанія та інше. Свій звіт закінчив п. Дмитро Галичин зверненням до головних урядовців, як і всіх членів УНСоюзу, щоб вони доклали всіх зусиль та використали в цьому передконвенційному році всі можливості в користь тієї організації, яка за словами американського журналіста — є „гордістю та надхненням для всіх українців у світі".

ЗВІТИ ЗАСТУПНИКІВ ГОЛ. ПРЕДСІДНИКА АДВ. МИХАЙЛА ПІЗНАКА І ПАНІ ГЕНОВЕФИ ЖЕРЕБНЯК

Заступник гол. предсідника М. Пізнак і пані Геновефа Жеребняк підкреслили у своїх звітах, зокрема, розвиток УНСоюзу, що проходив з духом часу, достосованість його ведення до змінених вимог і обставин, що позначилося, наприклад, і в тому, що у звітовому часі сильно збільшено інвестиції УНСоюзу в морґеджах (гіпотеках), що має поважний вплив і на репутацію організації і на поліпшення організаційної праці. Звітуючи про свою персональну діяльність, як головних урядників УНСоюзу, звітодавці говорили також про свою живу участь у загальнім українськім житті, зокрема серед народженої в Америці ґенерації, до якої вони обидвоє належать.

ЗВІТ ГОЛОВНОГО КАСИРА РОМАНА СЛОБОДЯНА

Свій звіт почав головний касир Р. Слободян ствердженням, що річний звіт із фінансового стану та фінансової господарки нашої організації міг би уважатися за найскучніший. Тим часом, так воно не є.

Довгі табелі багатоциферних чисел — говорив він — не легко запам'ятовується, вони можуть здаватися нецікавими, але по суті цей звіт є миродайним для загальної характеристики організації і її стану та її розвитку. З кожним числом, яких у цьому звіті так багато, зв'язана якась активність, якийсь творчий процес рук і умів десятків тисяч людей. Жадними словами не можна висловити того великого розвитку УНСоюзу, як поданими у цьому звіті підрахунками, які в кінцевих підсумках дають суму 18,946.556.05 дол., що становило майно Союзу з кінцем грудня 1956. Звітодавець додав, що майно УНСоюзу тепер переступило вже 19 з половиною мільйонів долярів та швидко зближається до круглої цифри 20 мільйонів. Із звіту п. Р. Слободяна виходить, що УНСоюз мав у звітовому році (від 1 січня до 31 грудня 1956) загальних прибутків на суму 3,127.543.-38 долярів. В цьому найбільшу суму (1,925.466.48 дол.) становили прибутки із членських вкладок (ця позиція в порівнянні з 1955 роком збільшилася на 50.408.09 долярів), а далі прибутки — відсотки від інвестицій (505.746.47 дол.) і т. п. В тому часі УНСоюз мав загальних видатків на суму 1,743.819.52 дол., при чому найбільшу позицію у видатках становлять виплати з посмертного фонду (904.404.88 дол.), а далі з адміністраційних фондів — (651.590.11 дол.) і так далі включно до виплат з Народного Фонду (18.112.87 дол.) що їх виасиґновано на всілякі народні та культурні цілі (УККА, ЗУАДК, НТШ, УВАН і т. д.). Із загального зіставлення виходить, що у звітовому році майно УНСоюзу збільшилося на 1.226.178.70 дол., себто на 6.92%.

З інших зіставлень згадати б, що В-во „Свобода" — як це виходило зі звіту його адміністратора п. Д. Галичина — мало у звітовому часі 215.205.35 дол. прибутків і 213.997.60 долярів розходів. Окрему увагу звернув у своєму звіті гол. касир п. Р. Слободян на те, що інвестиції в морґеджах збільшено у звітовому часі на 488.782.42 дол. Свій звіт закінчив п. Р. Слободян твердженням, що майно УНСоюзу має точно визначене за бондами статутове призначення, що це народне майно та що господарювання ним є під постійною і стислою контролею закону. Власниками цього майна є всі члени, що мають забезпеченеві грамоти, а надвишку резерви одержують вже за життя у формі дивіденди. При цій нагоді п. Р. Слободян поінформував, що у звітовому часі призначено на вже 25-ту з черги дивіденду членам 130.-

(Закінчення на стор. 4-тій)

Президент Франції Рене Коті відкликав візиту в ЗДА

Париж. — Президент Франції Рене Коті відкликав свою заплянову візиту в ЗДа, що мала розпочатись 3 червня ц. р. у зв'язку з кризою уряду у Франції. Рішення през. Коті вказує, що криза уряду не буде розв'язана так швидко. Тим часом з доручення през. Коті кол. прем'єр Рене Плевен, голова малої центрової партії Демократична й соціялістична Унія спротиву, має за завдання перевести сутоінформаційні розмови з керівниками тих найбільших чотирьох політичних партій, від голосів яких залежить доля уряду: соціялістів, соціял-радикалів, народних республіканців і „незалежних". За останніми часописними інформаціями, найбільше вигляди, щоб стати прем'єром нового уряду, має знову таки Гю Молле, лідер соціялістів.

Совєтські війська „тимчасово" залишаються на Мадярщині

Будапешт. — Після розмов, переведених у Будапешті між совєтською делеґацією і комуно-мадярським урядом, московські большевики продиктували слухняним мадярським комуністам договір, за яким Мадярщина „погоджується" на „тимчасове" стаціонування совєтських військ на мадярській території. Ці війська, мовляв, потрібні для „забезпеки" Мадярщини і Совєтів перед загрозою збоку Північно-антлянтійського бльоку держав, зремілітаризованої Німеччини та американських баз, положених недалеко совєтських кордонів. Совєтські війська — кажеться в тій умові — мають стаціонувати в місцевостях, що їх устійнив вужча мішана комісія, а їхні рухи на мадярській території можуть відбуватись тільки за згодою комуно-мадярського уряду (очевидно: не можна собі навіть уявити ситуації, в якій уряд Кадара чи йому подібного прислужника міг би „не погодитись" на будь-які рухи совєтських військ!). Совєти заявили теж „урочисто", що совєтські війська на Мадярщині „не можуть втручатися до внутрішніх справ Мадярщини". З совєтського боку той „договір" підписали совєтський міністер закордонних справ Андрей Громико і міністер військових справ маршал Жуков, а з мадярського боку — міністер закордонних справ Імре Горват і міністер військових справ ген. Геза Ревес.

Комуністична Мадярщина жадає зменшення членів амбасади ЗДА

Будапешт. — Комуно-мадярський уряд передав ноту американському шарже д'аффер у Будапешті Спенсерові Варнесові, в якій нарікається на бойкот, стосований американською амбасадою у відношенні до всіх офіційних прийнять та імпрез та взагалі на оминання американською амбасадою зв'язків з комуно-мадярським урядом. Хоча тієї самої тактики тримаються також всі інші західні дипломатичні станиці у Будапешті, проте комуно-мадярський уряд скерував свою злість за це спеціяльно на адресу амбасади ЗДА. Амбасада ЗДА у Будапешті найчисленніша з усіх тамошніх дипломатичних репрезентацій, за винятком амбасади СССР. Американська амбасада нараховує 21 призвищ на офіційній листі дипломатів і 13 осіб з не-дипломатичного корпусу, головно військову охорону будинку амбасади в цивільних одягах.

ФУТБОЛЬНІ ЗМАГАННЯ ЗА ПЕРШЕНСТВО СУАСТ (Схід) ТА ЧАШУ УНСОЮЗУ

Ню Йорк. — В суботу і неділю, 1 і 2 червня ц. р. відбуватимуться на двох сусідніх грищах Ню Фармерс Овал у Мідл Вілледж, Лонґ Айленд, поблизу Ню Йорку, футбольні змагання за першенство Союзу Українсько-Американських Спортових Товариств (Схід ЗДА) та чашу Українського Народного Союзу, знимка якої поміщена поруч. Організатором цих змагань є СУАСТ, а господарем Український Спортовий Клюб Ню Йорк. До участи в розграх, що починатимуться о год. 10 рано та 3 по полудні, стануть: УСТ „Дніпро"-Балтимор, УСТ „Запорозька Січ" — Нюарк, УСК „Січ"-Елизабет, УСТ „Стріла"-Трентон, УСТ „Тризуб"-Филаделфія, УАСТ-Рочестер і УСК-Ню Йорк. Кожна зустріч, при системі кожний з кожним, триватиме одну годину, при чому ввесь час гратимуть по двоє змагань на двох грищах поруч себе. Переможець цих перших футбольних змагань за офіційну першість українців, першун СУАСТ (Схід) здобуде собі право на участь у грах за звання українського чемпіона ЗДА і Канади з фіналістами-переможцями подібних елімінацій делеґатур Української Спортової Централі Америки і Канади Заходу ЗДА і Канади.

ЗАХІДНЯ НІМЕЧЧИНА ПРОПОНУЄ СОВЄТАМ ҐАРАНТІЇ БЕЗПЕКИ В ЗАМІНУ ЗА З'ЄДИНЕННЯ

ПРЕЗ. АЙЗЕНГАВЕР ПРОСЛАВЛЯЄ АДЕНАУЕРА, ЯК БОРЦЯ ЗА СВОБОДУ І ГІДНІСТЬ.

Бонн. — Західньо - німецький уряд переслав совєтському урядові обширну ноту на 4,000 слів з датою 20 травня ц. р., яка формально є відповіддю на совєтську ноту з 22 жовтня ц. р. Хоч назагал ця нова німецька нота повторяє давні речі щодо оборонного характеру НАТО, участи в ньому Західньої Німеччини виключно з моментів самооборони та мирного характеру своєї політики і своєї цілої держави, проте згадано в цій ноті тепер про згоду майбутньої з'єдиненої Німеччини на здемілітаризовану зону в середній Европі та на можливість ще інших ґарантій безпеки, які заспокоїли б Москву. Західньо - німецька нота нарікає, що Совєти ніколи не ставили ніякої конкретної пропозиції щодо з'єдинення Німеччини і що це є очевидним доказом взагалі совєтської злої волі у цій справі. Німецька нота широко пояснює, чому Західня Німеччина не може погодитись на вимогу Москви, щоб проблему з'єдинення полагоджувати у безпосередніх переговорах із східньо - німецьким урядом. Мовляв, східньо - німецька комуністична державна адміністрація фальшиво представляє себе за репрезентантів робітничої кляси та цілого народу. Краще теж перевірити волю народу в загальних виборах, ані ж в дипломатичних переговорах між „двома німецькими державами". Західньо - німецький уряд відкидає домагання Москви щодо переговорів із східньо-німецькими комуністами, бо це, кажеться в ноті, було б офіційним визнанням існування „двох німецьких держав", чого він не хоче робити. Ця західньо - німецька нота була зладжена ще перед виїздом канцлера Аденауера до З'єдинених Держав.

Тим часом канцлер Конрад Аденауер перевів минулий понеділок у Вашингтоні на нарадах із державним секретарем Дж. Ф. Доллесом. У товаристві канцлера були західньо - німецький міністер закордонних справ д-р Гайнріх фон Брентано і німецький амбасадор у Вашингтоні д-р Ганс Крекелер. У нараді взяли з американського боку поруч із Дж. Ф. Доллесом — його заступник для европейських справ Бирке Ельбрік і американський амбасадор з Бонні, Дейвід Брус. Про ці наради нічого не сказано офіційно, але — за часописними інформаціями — державний секретар Доллес мав запевнити Аденауера, що Америка не зробить большевикам ніяких таких пропозицій щодо розброєння, які в найменшій мірі шкодили б справі з'єдинені Німеччини. На обіді в Білому Домі президент Айзенгавер прославляв у своєму тості канцлера Аденауера, як того державного мужа, який „як ніхто інший в новітніх часах з таким успіхом переводив в практичній політиці ідеали людської свободи і достоїнства". Вечером офіційну вечеру для німецьких гостей давав державний секретар Доллес з дружиною в кімнатах Панамериканської унії.

1,000 осіб арештовано за вбивство альжирського діяча в Парижі

Париж. — Французька поліція оточила дільницю Парижу, в якій здебільша замешкують альжирські араби і виарештувала коло 1,000 осіб у зв'язку з убивством чільного альжирського діяча, прихильного Франції, Мохамеда бен Садока. В минулу неділю пострілом з-позаду з найближчої віддалі вбито чільного альжирсько-арабського діяча, колишнього віце-президента розв'язаного місцевого парляменту, 61-річного Алі Чеккаля, як він виходив із спортового стадіону після футбольного змагання. Тому, що це сталося в кілька хвилин після того, як від'їхав був відтіль президент Франції Рене Коті, розійшлась була алярмуюча вістка, наче б атентат виконано було на президента Коті. Вбивника схоплено на місці злочину: є ним 27-річний альжирець, Мохаммед бен Садок, безробітний. Поліція намагається устійнити тільки зв'язок безпосереднього атентатчика з іншими членами змови, але ніхто не має найменшого сумніву, що це політичне вбивство, заініціоване з рядів альжирських повстанців. Вбитий діяч належав до палких прихильників тісної співпраці з Францією і був одним із членів французької делеґації на останній сесії Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй, коли на денному порядку стояла справа Альжиру. В самому Парижі і його околиці є коло 100.000 альжирських арабів, які — за французькою конституцією — в теорії — є повноправними французькими громадянами. Їх величезна більшість сприяє визвольницькому рухові земляків в Альжирі.

У СВІТІ

● **Королева Єлисавета II** вернулась у неділю 26 ц. м. з Данії до Шотляндії на ревю англійської морської фльоти. Королева була в Данії з офіційною візитою від вівтірка до четверга, а останні два дні перебувала там у приватному характері на фармі, відвідувала історичний музей і відпочивала в королівському палаці у північній Данії. 10,000 осіб прощало королеву, коли вона сідала в суботу ввечорі на яхту „Британія", щоб плисти додому.

● **У Москві** відбувається виставка 1,400 американських книжок. Совєтські книгарі й бібліофіли захоплені американською видавничою і переплетницькою технікою, але совєтські технічно-фахові кола не вдоволені з виставки, заявляючи, що на ній замало виставлено книжок з технології, атомової енерґії гірництва та летунства. Замало також на виставці книжок із медицини. Щоденно відвідує виставку коло 1,000 осіб, які пильно записують адреси американських видавництв.

● **У Римі** минулої суботи якийсь юнак вдерся у вестибюль американської амбасади з криком „Смерть американцям", підбіг до переляканої службовички, що сиділа в кіоску з газетами та книжками і, крикнувши до неї: „Чи Америка готова до нової війни?" — пробив її ножем і втік. Ранену службовичку, 53-річну італійку Джанкарльо Ґавоні, перевезено до шпиталю. Рана її не важка.

● **4,500 вояків** сирійської армії, які ввійшли були до Йорданії в листопаді минулого року нібито для оборони її на випадок наступу ізраїльської армії, почали евакувати Йорданію під загрозою, скритою у спільній заяві королів Саудії Арабії Сауда і Іраку Фейзала, що „ніяке чуже втручання у справи Йорданії не буде толероване". Минулого місяця сотні сирійських, просовєтсько настроєних вояків, вешталися по столиці Йорданії, Аммані, в цивільному одязі, щоб підтримати підготовлюваний проти короля Гуссейна переворот. Молодий король енерґійно зліквідував змову, а виграв остаточно завдяки підтримці двох названих вище арабських королів, давніх ворогів, які тепер помирились на антикомуністичному фронті.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПОДІЇ НА ТАЙВАНІ

Криваві антиамериканські демонстрації, чи вірніше заворушення, які відбулися у Тайпеї на Тайвані (Формоза) в четвер і в п'ятницю минулого тижня, після звільнення американським судом сержанта, обвинуваченого у вбивстві одного з китайців, які завершилися побиттям кільканадцятьох урядовців американської амбасади та інших установ на Тайвані і здемолюванням приміщень американської амбасади й американської інформаційної служби, — викликали широкий відгомін у світі. З одного боку, вони стали сенсацією для ласої на такого роду випадки брукової преси, не завжди прихильно настроєної супроти ЗДА, а з другого боку їх не загаялася використати комуністична пропаґанда, щоб посилити свої наклепи і під'юджування проти З'єдинених Держав Америки.

Цим подіям присвятила багато уваги і поважна світова преса, для якої важлива не так сама сенсаційність подій, як її причини та наслідки. Тайван, як називають тепер Формозу, — це не тільки остоя китайського націоналістичного уряду і його, евакуйованої з китайського материка, 800-тисячної армії, але й важлива ланка в американській оборонній системі та надзвичайно важлива стратегічно-мілітарна база (розташована за 100 миль від китайського материка, 100 миль від філліпінських островів і 500 миль від Японії). В розбудову цієї бази вклали З'єдинені Держави вже понад більйон долярів і охороняють її не тільки своєю Сьомою фльотою, але й своїм державним та політичним престижем. Антиамериканські демонстрації в Тайпеї були ударом, спрямованим саме на цей престиж, спробою „знівечити обличчя" ЗДА в очах азійського світу й азійських народів.

Посередньою причиною тайпейських заворушень було, як вже згадано, убивство китайця американським сержантом, членом американської військової місії на Тайвані. Безпосередньою причиною стало звільнення цього сержанта американським військовим судом і негайний виїзд його до ЗДА. Обурене цим „актом несправедливости" американського суду місцеве населення започаткувало демонстрацію, яка вилилася у погром американських урядовців і їхніх установ.

Обурення й ресентимент населення Тайвану проти чужоземних вояків можна так чи інакше з'ясувати, а то й виправдати. Але ж дальший перебіг заворушень показує, що спонтанний прорив цього обурення зуміли використати деякі політичні чинники для зорганізування антиамериканських демонстрацій. Встановлено бо вже, що ці демонстрації в дальшому відбувалися цілком організовано, що проходили вони під проводом здебільша немісцевих аґітаторів, що демонстранти наступали на американські установи організованими хвилями і демолювали їх з допомогою приготованих заздалегідь молотів і іншого знаряддя. Щоб приховати свої злочинні дії, вони пробували навіть вивісити на будинку амбасади китайський націоналістичний прапор і повиписували на стінах — англійською таки мовою — антиамериканські гасла і заклики. Скваплиність, з якою кинулися використовувати ці заворушення і „льозунґи" демонстрантів китайські та московські комуністи у своїй пропаґанді проти ЗДА, підтверджувала б, що справжніми організаторами антиамериканських демонстрацій були таки комуністичні підривники.

Організатори демонстрацій діяли, як можна вже сьогодні ствердити, за опрацьованими на дальшу мету плянами. Підбурюючи, з одного боку, населення проти „американських імперіялістів", вони водночас поставили собі ціллю довести як не до розриву, то до охолодження взаємин між З'єдиненими Державами і націоналістичним Китаєм, і в дальшому навіть до знівечення прихильних до націоналістичного Китаю настроїв серед американського громадянства, зокрема серед членів американського Конґресу.

Але всі ці далекосяглі пляни не дали сподіваного висліду. Китайський націоналістичний уряд, що розгубився спочатку з огляду на цілковиту несподіваність подій в самому осередку його влади, встановив рішучою рукою повний спокій у столиці Тайвану. У вражених і ображених брутальними виступами демонстрантів приятелів національного Китаю і прихильників оборони Тайвану проти китайської комуністичної інвазії взяла верх розсудливість і твереза всестороння оцінка подій. Також і сторонні, готові виграватн на антиамериканських настроях, чинники спам'яталися, усвідомивши, на чию користь проходили ці демонстрації.

До розриву взаємин між ЗДА і національним Китаєм ці події не спричиняться. Треба думати, що, навпаки, вони зцементують ще міцніше їх дружбу і співпрацю. І це буде найкращою відповіддю на спроби підірвати й знівечити престиж ЗДА в очах не тільки людей вільного світу, але й в очах поневолених комунізмом народів.

АДЕНАУЕР В АМЕРИЦІ

Якщо у деяких американців візити чужоземних урядових гостей в ЗДА викликають образ простягненої руки чи виверненої порожньої кишені — то приїзд в минулу п'ятницю канцлера Німецької Федеративної Республіки Конрада Аденауера наводить зовсім інші образи. Найчастіше німецькі й інші західньо-европейські карикатуристи малювали Аденауера, як кремезного муляра, що дужими помахами рук розчищує руїни і вичаровує на їх місці доми та фабрики. Його представляли як будівничого, що ставить високу гребло проти Сходу. Пам'ятним став підпис, уміщений під однією карикатурою, в якій Аденауер говорив Гітлерові: „Ти знайшов Німеччину квітучою, а залишив її в руїнах, я знайшов її в руїнах, а залишу квітучою". На іншому рисунку Аденауер стурбований запитував свого „залізного" попередника з-перед близько 100 років, Бісмарка: „Ти радив мати Росію за союзника; чи ти сказав би тепер те саме?"

Мури Білого Дому гостювали вже чимало закордонних гостей, бувало між ними багато державних осіб дуже поважних і дуже розумних, цікавих та вартісних. Але Конрад Аденауер належить до таких постатей, що їх місце в історії перевищує формальний титул, зв'язаний з їхнім офіційним становищем. І тепер це приїхав не тільки німецький канцлер, представник однієї країни, бо його поява в столиці З'єдинених Держав, що стали керівною великою потугою, порушує найбільші актуальні проблеми сучасного світу. Не однієї Німеччини і не центральної чи Західньої Европи, а буквально цілого світу. Великий Аденауер саме тим, що він найтісніше пов'язав проблему післявоєнної Німеччини з проблематикою цілого вільного світу. Тому на фармі Д. Д. Айзенгавера в Ґеттисбурґу і в Білому Домі у Вашинґтоні розмови напевне крутилися довкола центральної проблеми вільного світу: проблеми його безпеки в обличчі повсякчасної совєтської загрози та можливостей розв'язати мирним шляхом ті міжнародні конфлікти, що, як спадщина по останній війні, стали потенціяльним джерелом нового ґльобального катаклізму.

В останніх тижнях на чоло всіх міжнародніх справ несподівано висунулась проблема роззброєння. Несподіванка вийшла з того, що на Лондонській конференції роззброєння большевики раптом заговорили іншим тоном. Вони схвалили проєкт Айзенгавера щодо „відкритого неба", хоч недавно ще називали його „одним із способів військового шпигунства", — вони перестали виголошувати демагогічні промови й використовувати ту конференцію для своєї пропаґанди на експорт. Можливо, що це потриває недовго, і оптимізм Геролда Стассена, американського делеґата на тій конференції, та самого през. Айзенгавера, розвіється знову, як дим. Але покищо дипломати й військовики всіх країн зафасциновані можливостями осягнути з Москвою порозуміння щодо „перших кроків" на шляху до роззброєння. Однак — як читали ми в провідній американській газеті на цю тему — „роззброєння залежить від европейської безпеки, европейська безпека залежить від Північно-Атлантійського союзу, Атлантійський союз залежить від Німеччини, а Німеччина залежить від свого об'єднання". І тому напередодні виїзду Аденауера з Німеччини приїхав до нього з Парижу головний командант військ НАТО, генерал Лоріс Норстед, а в той самий час, як Аденауер конферував у Вашинґтоні, в Лондоні західньо-німецький міністер військових справ Франц Штравс і ген. Гойзінґер відбували наради з англійськими державними мужами та генералами.

Кожна інтеліґентна людина — сказав през. Айзенгавер на своїй останній пресовій конференції, — яка думає реально про небезпеку війни мусить подумати про можливості міжнародного роззброєння. Але ж перегони у зброєнні почалися внаслідок заволодіння Москвою, підступом і танками, Середньої Европи та внаслідок імперіялістичного гону червоного Китаю. За винятком проблеми Австрії — не розв'язано досі жадної іншої проблеми, що кидає на Европу і Азію тінь нової світової війни. З них на першому місці стоять все ще проблема поділеної Німеччини із скомунізованою східньою частиною та стаціонованими в ній 40 совєтськими дивізіями, проблема шести інших держав, що їх армії підпорядковані спільному совєтському командуванню, проблема залізної завіси, що перерізує Европу. Як у такій ситуації переводити роззброєння?! Як у такій ситуації Англія може стягнути 37.000 війська з европейського континенту? Як далеко думає піти — з уповноваження Президента — Стассен у лондонських розмовах із Зоріним? Чи не воскресне в Америці колишній теоретичний плян „периферійної стратегії", який у практиці віддавав би на поталу совєтській аґресії всю Европу, що її знову треба було б визволяти висадом на европейський континент?! Чи гін до ощадностей, проявлений в американському Конґресі під час дебатів над бюджетовим законопроєктом, не приведе дійсно до перемоги американської оборонної концепції про „фортецю Америки", проти якої перестерігав през. Айзенгавер?! І в якій ситуації опинився б тоді весь світ?!

Як бачимо, всі ці питання далеко переступають межі вузько-німецьких інтересів. І тільки партійні противники Аденауера, німецькі соціял-демократи, закидають старому канцлерові, що поїхав він до Америки для того, щоб скріпити свої шанси у парляментарних виборах у вересні ц. р. Але в німецьких парляментарних виборах не буде рішатися кар'єра одної людини, якій швидко вже 82 роки і яка вже з тої причини не має перед собою довгого „панування". У найближчих західньо-німецьких виборах рішатиметься доля концепції Аденауера, яка є концепцією найтіснішої спільности інтересів Німеччини і німецького народу з інтересами всього вільного світу. Не в пацифізмі, роззброєнні, „співіснуванні" чи угодовецтві, а в силі, солідарності західнього світу і в твердому тоні у розмовах з Москвою єдиний шанс добитись об'єднання Німеччини, поступок від большевизму та промощення шляху до „якогось" роззброєння. Само прізвище Аденауера є вже сьогодні цією політичною програмою не тільки для Німеччини, а для всього вільного світу. З великих державних мужів післявоєнної Европи він один ще залишився біля керми. Черчил відійшов, а його многонадійний наступник завів покладені на нього надії. Альчіде де Ґаспері помер у глибокій журбі за долю европейської оборонної спільноти. Роберт Шуман затратився в крутежі французького внутрішньопартійного хаосу. Поприходили на їх місця менші люди, а від людей залежать діла. І серед тих менших людей Західньої Европи тим вище підноситься постать Конрада Аденауера. В Америці це розуміють. І тому зустріли його тут, як державного діяча історичного формату — з найбільшою повагою і пошаною.

А. Юрняк

НЕ В САМИХ СТУДЕНТАХ СПРАВА

(Думки після „Зустрічі студентства з громадянством" у Дітройті, в квітні ц. р.)

— Більшість студентів не бере участи в культурно-громадському житті, і це ставить під загрозу майбутню діяльність українських громад в Америці, бо ніким буде заступити вибулих.

Цим турбувався доповідач від студентства, п. Филипів, про це говорили в дискусії, це, нарешті, було спонукою зорганізувати таку зустріч. Вона зустріч, мала з'ясувати — що і як чинити, щоб здобути й розвинути громадську активність студента в українській громаді.

Говорили чимало, не вкладаючись навіть у „п'ять хвилин з гаком". Говорив і автор цих рядків.

Є три чинники, що формують людину, роблять її „дорослою": 1. знання (головно теорія), 2. життьовий власний досвід, 3. принципи життьової поведінки.

Знання мусить давати і дає школа, роля батьків тут допоміжна.

Життьовий практичний досвід набувається в грі та праці замолоду і, так само як шкільне навчання, в сучасних американських умовах життя в місті — фактично поза безпосередньою контролею батьків. Щільний зв'язок, консультація і передача досвіду можливі лише в умовах спільної трудової діяльности, тобто коли діти змалку привчаються до професії своїх батьків. Поза фармерським середовищем це спостерігається в Америці надзвичайно рідко.

Залишаються, отже, принципи поведінки, організація взаємин з іншими і „організація себе" — як те головне і єдине, де батьки і взагалі старші можуть без спеціяльних зусиль вщепити молоді те, що вони вважають за гідне і потрібне.

Але вщепити не інак, як тільки власним щоденним прикладом, гідним наслідування зразком!

І ось тут починається „недопис" батьків і взагалі старшого українського громадянства.

Перед нами, зокрема бувшими „діпі", що приїхали в Америку на постійне перебування, відразу стала проблема американізації, вростання в ґрунт країни. І тут далося помітити форсовані темпи американізації новоприбулих темпи, що їх можна з'ясувати тільки занехаянням головної науки Кобзаря: „І чужому научайтесь, свого не цурайтесь!"

Безумовно — як хтось висловився — „України в Америці не виплекаєш і не збудуєш!" Але українство в Америці плекати можна і треба, доповнюючи таким чином і кореґуючи однобічний, під большевицьким пресом розвиток українства на Батьківщині.

Якась частина американських українців так справу й оцінює і стурбована байдужістю молоді, зокрема студентської молоді, до українського культурно-громадського життя.

На жаль, ця частина відносно мала на фоні масиву української людности в Америці і складається вона переважно з людей старшого віку, які до того ж або ніколи не мали дітей, або їх діти вже стали дорослими людьми, що живуть окремим від батьків життям.

Найчисленніша група батьків — середнього віку, від 20 до 50 років. Ці мають у себе дитячий доріст і юнацтво (в тому числі й студентів), і на них, власне, лежить найбільша відповідальність за долю українства в Америці. Це, власне, їх мали ми на увазі, кажучи про занехаяння науки Кобзаря.

Справді, значна частина цих прозелітів землі Вашинґтона своїм щоденним поступуванням ніби хочуть сказати, що поза долярами їх мало що цікавить. Інші вважають, що „з України їх діти хліба не їстимуть" і тому нема, мовляв, жадної потреби вчити дітей про Україну та її культуру.

Молодь, як відомо, дуже чуйна, а лихе, кажуть, завжди наслідується легше, ніж добре. Отож, коли вдома хлопець чи дівчина чує таку „мудрість" старших, то можна бути певним, що такий підліток, ставши студентом, буде байдужим до українства.

Ось вам і корінь зла. Бо як можна вимагати активного українства від дітей, коли вони не бачать його у своїх батьків? Придивіться — скільки в українській громаді вашого міста таких батьків, що не тільки передплачують, а й читають українську пресу, купують і читають українську книжку? Напевно, зникальна меншість — може яких 10-15 відсотків!

Але ми хочемо підійти до справи ще й з іншою — сказали б — гедоністичною міркою. Ми бо знаємо, що в умовах сталого перебування поза Батьківщиною вірність своєму національному походженню, зберігання власного національного обличчя — це лінія найбільшого спротиву. Очевидно, не всі можуть нею йти, керуючись лише сентиментом до днів дитинства або чуто жертвенними мотивами ідеї.

І для них, для людей з гедоністичним „кредо", ми нагадуємо таке:

Не належить до приємностей розчаровуватись і зневірюватись у тім, що ми колись шанували і в що вірили, а особливо якщо ми для нього принесли в минулому певні жертви. Людині взагалі приємно набувати, і завжди неприємно будь-що втрачати. Це — один момент.

Другий: закон усього живосущого каже, що неможливо змінити цілком організм уже сформований, його духові і фізичні властивості можна лише далі вдосконалювати належними вправами або, навпаки, повною бездіяльністю приректи на повільну деґрадацію і занепад. Защеплювання якихось інших властивостей на місце властивостей попередніх приводить до тривалої травми організму, загальмування його розвитку взагалі.

Правильна розв'язка проблеми — не в протиставленні американізації українству, не в плеканні першого коштом другого, а у взаємодоповненні одного другим, очевидно, на базі свого, успадкованого від батьків. У випадку насаджування чужого, новонабутого на руїнах батько-материнських елементів індивід духово не збагачується, а біднує.

Американському суспільству і культурі найменше потрібні некритично мавпуючі все тутешнє скороспілі прозеліти. Натомість кожному суспільству потрібні люди серця й совісти, люди стійкої індивідуальности, які „чужому навчаються, але свого не цураються!"

ПАРАДОКСИ АМЕРИКАНСЬКОГО РІЛЬНИЦТВА

У заголовку цієї статті вжито слова „парадокс", тому до речі буде пригадати, що воно означає. „Парадокс, читаємо в енциклопедії, — це оригінальна форма вислову думки, що на перший погляд містить у собі суперечності". Словник чужих слів подає: „парадоксальний" — це значить такий, що сам собі суперечить".

Які ж суперечності можуть бути в рільничій програмі цієї країни?

Перший парадокс фармерської програми ЗДА полягає в тому, що кризу рільництва спричинила не недостача продукції, а, навпаки, надмір її. Американські фармери продукують забагато пшениці, рижу, бавовни, кукурудзи, тютюну і земних горіхів (арахісу). Населення ЗДА не може того всього спожити. Також не можна всього надміру рільничої продукції продати закордон, бо ця продукція для нього задорога. Таким чином, з кожним роком поглиблюється фармерська криза, в урядових магазинах нагромаджується чимраз більше харчових запасів, і уряд мусить щоденно витрачати мільйон долярів на їх переховування.

Оцей надмір харчів спричинив і другий парадокс, який міститься в урядовій допомозі фармерству. В 30-их роках уряд почав допомагати фармерам, щоб підтримати ціни на рільничі продукти і вможливити існування фармерів, головним чином менших. Спочатку підтримувано субсидіями тих фармерів, які плекали кукурудзу, пшеницю та бавовну, і ця допомога становила тільки 52 — 75 відсотків паритету. Пізніше дійшло до того, що уряд змушений був допомагати фармерам і за інші продукти, і то в висоті аж до 90 відсотків паритету.

Читач має повне право запитатися: „А де ж тут парадокс?" Парадокс в тому, що урядова допомога в дійсності є не допомогою, а шкодою для розвитку фармерства. Щоб це довести, вистачить вказати на деякі факти в розвитку фармерства.

Недавно секретар рільництва Езра Тефт Бенсон, домагаючись зміни урядової фармерської програми, заявив, що 25 років тому американські фармери управляли бавовну на 43 мільйонах акрів, а в 1956 році бавовна росла тільки на 17.4 мільйонах акрів. 25 років тому ЗДА продали закордон 7 мільйонів мішків бавовни, а в 1956 році тільки два мільйони. Закордонний ринок бавовни зменшувався коштом закордонної продукції бавовни і коштом різних штучних волокон.

Отже, урядова „допомога" фармерам, які плекають бавовну, була не допомогою, а шкодою для домашніх продуцентів.

Для повноти цього парадоксального стану треба ще згадати, що з урядової допомоги найбільше користають не малі фармери, як цього хотіли б автори закону про допомогу рільникам, а великі власники земельних латифундій.

Що державна допомога не допомагає, а шкодить, свідчить історія продукції сої, в якій держава допомоги не давала. 25 років тому сою управляли на одному мільйоні акрів, а в 1956 році її сіяли вже на 19 мільйонах. Минулого року експортували закордон аж 65 мільйонів мішків сої!

Чому так сталося?

„Тому, відповідає секретар рільництва Бенсон, що фармери, які управляли сою, дбали про постійне поліпшування продукції при допомозі наукових дослідів і зменшували кошти продукції. Таким чином вони не втратили, а поширили закордонні ринки". Фармери, які управляли бавовну, боролися за вищі ціни на бавовну в Конґресі, а ті фармери, які управляли сою, дбали про те, щоб з успіхом конкурувати на закордонних ринках.

Ще один явний парадокс знаходимо в таких фактах. Згідно з законом державна скарбниця видає річно з так званого „земельного банку" більйон долярів фармерам винагороди за неуправлені акри. Одночасно держава видає річно більйони долярів на підтримку цін на фармерські продукти і тим способом за-

(Закінчення на стор. 3-ій)

УКРАЇНСЬКА ВІЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК (УВАН)

ШЕВЧЕНКО

Річник 6.

(1)

ШЕВЧЕНКО СТО РОКІВ ТОМУ
1857 — 1957

I.

Найбільша подія 1857 року — звільнення Шевченка з неволі.

Цей рік почався для поета в Новопетровському форті, а закінчився в Нижньому Новгороді, бо тут Шевченко мусів деякий час чекати на спеціяльний дозвіл повернутися до Петербургу, до Академії Мистецтв.

Перших півроку таким чином пройшли ще в тій самій „незамкненій тюрмі", де він перебув повних сім років, з тих десятьох, що за „височайшою конфірмацією" були одміряні йому як кара за „порив молодости".

В день Нового Року він ще раз упевнився, що довго очікувана воля має незабаром прийти до нього. Саме 1-го січня, як святковий дарунок принесли йому лист від графині Анастасії Толстої, дружини віце-президента Академії Мистецтв, в якому вона писала, що зроблено все для визволення Шевченка, і що вона має надію в скорому часі особисто побачитись з ним. Друзі поета в Петербурзі теж уже в січні дізналися про цю радісну новину і почали збирати для Шевченка гроші на поворотну дорогу. Гр. Толстая влаштувала у себе в домі спектакль на користь Шевченка. Сам поет був певний, що в цьому ж таки січні буде полагоджений увесь формальний бік справи з його звільненням з війська. Тому він одразу почав лаштуватися в дорогу — заготовив вудженину і насушив сухарів. Але так як від перших неясних чуток про майбутню волю в минулому році до цілком певних відомостей в листі гр. Толстої пройшло півроку, так само добрих півроку мало пройти ще й до того часу, коли офіційні папери про звільнення дістануться до Новопетровського форту.

З листів Шевченка, писаних на початку року, ми знаємо докладно про його душевний стан. Першою реакцією на цей „святковий дарунок" був біль за „дитяче, дріб'язкове, матеріяльне розуміння подарунку й свята", бо лист, одержаний у форті 26 грудня, був затриманий комендантом Усковим на 4 дні спеціяльно для новорічного привітання.

„Дитяче розуміння", — писав Шевченко гр. Толстій, трохи пізніше: „Є люди, що до сивого волосся дожили, а все таки діти... діти, що їх досвід не навчив найпростіші речі розуміти, про моє десятилітнє чистилище вже не кажучи, досить і шестимісячного дожидання, що хвилює й гнітить душу. І що ж? Вони, звичайно, несвідомо крадуть із мого мученицького життя найсвітліші, найдорогоцінніші чотири дні. До шестимісячної муки додають іще чотири дні. Дикий злочин, а втім — несвідомий. Отже тільки вандалізм, а не злочин. І я із зворушеним серцем повторив слова розп'ятого Чоловіколюбця: „Прости їм, не відають бо, що творять". Але зараз же по тому поета охопила така безмірна радість, що він кілька днів блукав навколо форту, тримаючи в руках листа гр. Толстої, перечитуючи багатообіцюючі рядки його, відчуваючи таку безпосередню близькість до автора листа, що йому здавалося, ніби ці кілька днів він проблукав з нею самою. „І про що я з Вами не говорив", — пише він у тому ж листі — „чого не розповів, чого не повірив Вашій душі вразливій. Усе, — і темне минуле, і світле майбутнє, все в найменших подробицях". „І коли Ви маєте надію на особисту зустріч нашу, додав Шевченко — коли повториться ця сердечна сповідь, то боюсь що це буде повторення мляве й безбарвне".

Сила мистецької уяви малювала перед ним його майбутнє. З такою ж реальністю, з якою він тільки-но розмовляв з авторкою новорічного листа-дарунку, він уявляє себе вже в Петербурзі на Василівському Острові, де стоїть великий будинок Академії Мистецтв, „в скромній малярській келії з одним вікном", він бачить себе за працею над мідною гравірувальною дошкою, як готує якусь „акватинту" — гравюру з твору одного з славних майстрів минулого. В його уяві далі встає подорож на Україну і праця для мистецтва „на хуторі в одного з друзів", „скромних поклонників муз і грацій".

Цей багатозмістовний лист до графині Толстої взагалі — дуже важливий для розкриття духового „я" поета цього періоду. Тут є цікаві філософські міркування на тему про щастя, тут висловлені погляди Шевченка на людей та самого себе, на свої страждання, як викуп за щастя.

Прочитані в одному з петербурзьких журналів „Загальні записки" французького преромантика Шатобріяна дають Шевченкові притоку для роздумувань на тему про щастя. В листах до графині він сперечається з Шатобріяновою тезою, що справжнє щастя недорого коштує та що „дороге щастя — погане щастя", і приходить до висновку, що автор „Аталя" „про справжнє щастя нічого не тямив". І тут, у тому ж таки листі, Шевченко приточує короteньку імпровізацію про щастя, як він тепер розуміє по десятьох роках „мученицьке життя". „Данте Аліґієрі, пише він, тільки вигнали з рідного краю, але не забороняли йому писати своє „Пекло" і свою Беатріче, а я... я був нещасливіший за флорентинського вигнанця. Зате тепер я щасливіший за найщасливішого з людей. І виходить, що справжнє щастя не таке дешеве, як думає шевальє де Шатобріян. Тепер, і тільки тепер, я вповні повірив у слово: „любя, наказую ви". Тепер тільки я молюся й дякую Йому за безмежну любов до мене, за посланий мені іспит. Він очистив, зцілив моє бідне хворе серце. Він зняв із моїх очей призму, крізь яку я дивився на людей і на самого себе. Він навчив мене, як любити ворогів і ненавидящих нас. А цього не навчить ніяка школа, окрім тяжкої школи іспитів і довгої розмови з самим собою. Я тепер почуваю себе як не досконалим, то бездоганним християнином. Як золото з огня, як немовля з купелі, виходжу я тепер із темряви чистилища, щоб розпочати новий, благородніший шлях життя. І це я називаю істинним праведним щастям, щастям, якого Шатобріянам і вві сні не побачити". (Лист 9 січня 1857 р.).

РІДНОГО КРАЮ ЗІРНИЦІ...

Рідного краю зірниці вишневі
Небо відбило у синій ріці.
В серці моєму —
чуття кришталеві,
Йду я і йду по густім чебреці.

Плинуть від гаю
пісні солов'їні,
Папороть квітне
в повір'ях дідів.
В житі волошки,
як тінь голубині,
В травах шукаю
дитинства слідів.

Коси дівочі, заманливі, білі
Кличуть уяву до хати, в село...
Скільки ж то хлопців
ті коси любило,
Щастя ж із ними
мені розцвіло.

Солодко дихають
повіви вітру,
Роси вишневими
стали од зір.
Рідного краю
п'янюче повітря,
Що й не нап'юся
над зеленню гір

ВАСИЛЬ ДІДЕНКО

ПІД ЗНАКОМ КОНВЕНЦІЇ

Вступні заввага гол. предс. УНС Д. Галичина при відкритті річних нарад Головного Уряду УНС на Союзівці 27-го травня 1957

Шановні Головні Урядовці Українського Народного Союзу!..

Річне засідання Головного Уряду УНСоюзу, на яке ми зібрались, є останнім в цій каденції нашого урядування як головних урядовців. Бо відомо, що якраз у тому самому часі, в наступному році, ми зберемось вже на наради 24-ої Конвенції УНСоюзу.

З чим ми прийдемо на цю Конвенцію?

Згадую вже тепер, вже на самому початку наших нарад про цю найближчу Конвенцію, бо саме в цьогорічних нарадах Головного Уряду, а опісля в нашій цьогорічній праці треба буде шукати відповіді на те, з чим ми прийдемо на Конвенцію, які успіхи ми викажемо!

Тому й наші цьогорічні наради повинні відбуватись під знаком цієї вже недалекої Конвенції. Бо рік проминe скоро, тим більше, що наші дотеперішні успіхи не можна вважати задовільними. Ог пригляньмось нашим успіхам з минулого року, за який тепер маємо звітувати.

Очевидно, я маю на увазі, в першій мірі, наші усьіхи на першій мірі, наші успіхи на полі збільшування УНСоюзу новими членами. Бо ми могли і таки мали успіхи на інших ділянках праці, яку веде наша організація, а про яку ми довідаємось опісля із наших звідомлень. А тепер мова тільки про один успіх, цей успіх, що найважливіший для нашої організації.

Бо це життьова і засаднича справа, чи УНСоюз зростає в силу, чи ні, чи він дістає приплив нової крови і чи ця нова кров посилює його? Коли мова про приплив нової крови, і то молодечої, то під тим оглядом положення УНСоюзу цілком задовільне. Бо впродовж минулого року ми дістали більше як три тисячі нових членів, велика більшість яких належала саме до молоді. І хоча, в тому самому часі, майже така сама кількість членів лишила нашу організацію через різні причини, то загальна користь для організації таки була. А вона така. Ці нові члени, які прибули до організації, представляли загально молодший вік ніж ті, що відійшли. З цієї причини наша організація відмолодила дещо впродовж 1956 року. Її пересічний вік виносив 34.5.

Та інакше представляється справа зі збільшенням загальної кількости членів УНСоюзу. Ми вправді збільшили організацію, та це збільшення було таке незначне, що про нього треба згадати хіба тільки для ствердження факту. А факт є такий, що ми далі знаходимось при числі 71,000 так, як це було попереднього року. Попередній 1955 рік ми були закінчили загальним числом 71,003 членів, а з кінцем 1956 року загальна кількість всіх членів виносила 71,182. Значить, ми збільшили УССоюз всього на 179 членів.

Тому, починаючи вже від сьогодні, починаючи від цього річного засідання Головного Уряду, ми повинні, ми мусимо постійно питати себе: З чим ми прийдемо на найближчу Конвенцію? Ми мусимо не тільки питати себе, але й знаходити належну відповідь на це питання. А належну відповідь ми можемо знайти в нашій праці, в нашій збільшеній і посиленій праці, так, щоб упродовж ще таки цього року виказати такі успіхи, які потрапили б бодай частинно направити дотеперішнє лихо, яким є наша замала активність в користь УНСоюзу.

Є ще одна важлива справа, про яку я хочу згадати відразу тепер на початку наших нарад.

Уже в короткому часі, бо на 16-го червня ц. р., відбудеться тут, на Союзівці, величаве свято з приводу відкриття пам'ятника найбільшого сина України, Тараса Шевченка. Цим пам'ятником загал союзового членства віддасть шану - поклін тому, хто завжди був першим у серцях всього українського народу, тому, чиї віщі слова: І чужому научайтесь, й свого не цурайтесь... — були провідною ідеєю нашої організації від самих початків її існування. Згадані слова пишалися вже в першому числі „Свободи", 64 роки тому. Ці самі слова пишаються й сьогодні на першій сторінці цієї самої „Свободи". Згадую про ці слова, бо вони, для всієї української спільноти є закликом, а навіть таки наказом, держатися, в першій мірі, своїх власних традицій, своєї власної мови, свого власного народу, своїх власних організацій.

Відкриваючи оці річні наради, я вітаю щиросердечно Вас усіх, Шановні Головні Урядовці, і прохаю, в першій мірі, вшанувати повстанням з місць та хвилинною мовчанкою тих 539 членів, які померли впродовж 1956 року, а зокрема вшанувати світлу пам'ять головного секретаря нашої організації, Григорія Германа, який хоча помер уже в біжучому, тобто в 1957 році, але про якого згадаймо вже тепер.

ПАРАДОКСИ АМЕРИКАНСЬКОГО РІЛЬНИЦТВА

(Закінчення зі сторони 2-ої)

охочує до поширення управної ріллі... Це повне нелогічність, але це є дійсність!

Підтримка державними грішми цін на фармерські продукти збільшує кількість харчових продуктів. Щораз більша кількість харчів, за економічними законами, спричиняє зменшення цін на них і потребу збільшувати відсоток паритету, згідно з яким виплачується допомогу фармерам. Квадратура кола, якої не можна розв'язати теперішньою фармерською програмою.

Це ясно бачить секретар рільництва Бенсон. Чотири роки тому він вважав, що пливка допомога фармерам в межах 75 — 90 відсотків паритету зможе регулювати фармерську продукцію. Але так не сталося, і тому треба шукати нової розв'язки проблеми. Бенсон мав відвагу сказати фармерам, що найкраще було б для них, якби вони взагалі не користали з державної допомоги і вільно конкурували на внутрішньому і закордонних ринках. Приклад із соєю — сильний аргумент в устах Бенсона.

Однак, людина, яка дбає про добро країни, свідома того, що не можна зовсім зліквідувати федеральної допомоги фармерам, бо такий революційний крок підтяв би фармерську продукцію. Тому Бенсон проєктує в переходовій добі, тобто до часу повної ліквідації допомоги фармерам, визначити їм допомогу в такому відсотку паритету, який якнайближче стояв би до ринкових цін на рільничі продукти. Коли б Конґрес на це погодився, то це було б першим і певним кроком до повної ліквідації державної допомоги фармерам.

Але можна сумніватися, чи плян Бенсона схвалять у Конґресі. Конґресмени з обох партій говорять про „допомогу фармерам", але при тому хочуть допомогти і собі самим: дістати фармерські голоси під час виборів. Отже на перешкоді до розв'язки фармерської кризи стоїть ще й „конґресовий парадокс", подібний до „робітничого парадоксу".

Звичайно міське й робітниче населення домагається низьких цін на рільничі продукти. Але Американська Федерація Праці — Конґрес Індустрійних Організацій використовували свій вплив у Конґресі, щоб допомогу фармерам для підтримки цін на рільничі продукти ухвалено було якнайбільшу.

Всі ці парадокси фармерської програми напевно таки розв'яже життя.

Хроніка українського життя

В Канаді

Виставка творів Івана Франка в Манітобському університеті.

В квітні й травні 1957 р. відбулася виставка Франкіяни в Манітобському університеті в Вінніпеґу. Вона приміщена була в університетській бібліотеці в виставовій залі. Крім експонатів українського відділу Бібліотеки вжито теж матеріялів із минулорічної ювілейної виставки в Нюйоркській Публічній Бібліотеці. Виставка відбулася з ініціятиви проф. Яр. Рудницького, голови Департаменту Славістики в Манітобському університеті.

Розбудова українознавства в Вінніпеґу.

Сенат Манітобського університету затвердив програму студії для маґістерії в ділянці славістики. Нова програма входить у життя з початком шкільного року в вересні 1957.

● **Княгиня Тереза Лубєнська**, польська еміґрантка аристократичного роду, яка займалася в Англії харитативною діяльністю в польських еміґрантських організаціях, згинула минулої п'ятниці в таємничих обставинах: в юрбі пасажирів лондонської підземки невідомий злочинець пробив її ножем. Вона мала 73 роки і жила дуже бідно. Померла, не встигши сказати нічого про свого вбивника.

З ЕКРАНУ

Фільм „Львів говорить" у Ню Йорку

Цей документальний, історичної вартости, а також і виховного значення фільм був висвітлений 14 квітня ц. р. в Народнім Домі в Ню Йорку. Це документ з-перед 20 років, що на своїй ленті має записані історичні постаті. Молоде покоління зможе побачити там життя і буття на наших українських землях. Там Йордан, величавий похід духовенства і вірних на Ринок у Львові, Водосвяття, Свято молоді на площі Сокола-Батька, а особливо похорони Начального Вожда УГА ген. Мирона Тарнавського. Багато визначних осіб-духовників — (митрополит А. Шептицький, митрополит Й. Сліпий, архиєпископ І. Бучко, еп. Будка, о. прелат Л. Куницький, о. кан. Дам'ян Лопатинський і багато інших), військовиків (ген. М. Тарнавський, полк. А. Мельник, полк. А. Бізанц, от. С. Шухевич, от. Гірняк, пор. В. Старосольський, пор. Р. Купчинський, чет. Д. Паліїв, сот. Іван Рудницький і ін.), політиків, культурних та господарських діячів (д-р Кость Левицький, д-р І. Макух, сен. О. Луцький, сен. Павликовський, С. Герасимович і другі), політичні в'язні (генерал Тарас Чупринка й ін.) на тлі храму св. Юра, львівських вулиць та стрілецьких цвинтарів (Личаківський та Янівський).

Неодна сльоза котилася по обличчі старших глядачів на цьому фільмовому сеансі, а неодно молодече серце тремтіло, дивлячися на імпозантну маніфестацію — останній салют Начальному Вождеві УГА.

Перед очима проходили і пригадувались тодішні події. Телефонат д-ра Коцюби, що генерал тяжко хворий, що треба вислати лікаря-оператора, приїзд генерала до Народної Лічниці, сходини старшин у Народній Лічниці, очікування комунікатів, і страшна вістка д-ра Кашубинського — „генерал умирає". Зібрані тоді старшини, зі сльозами на лицях і молитвою прощали свого генерала.

І всі на вістку про смерть Начального Вожда УГА ген. Мирона Тарнавського хотіли гідно поховати того, що водив своє, рідне українське військо здобувати Київ та боронити Українську державу. І заворушилась тоді вся Західня Україна. Люди їхали та йшли пішком до Львова з міст, сіл та далеких присілків. Польська влада поставила на ноги всю поліцію, боячися великої маніфестації у Львові. Поліція не пускала людей, проте усякими способами бічними входами добиралися люди до Львова. В дні самого похорону перед домовиною Начального Вожда УГА передефілювало кільканадцять тисяч колишніх старшин і стрільців, українська молодь села і міста, українське жіноцтво. Хоча рогачки були бережені польською поліцією — Львів гостив на похоронах понад 50 тисяч учасників.

Цей фільм пригадував мені все: молодого поручника Мирона Тарнавського з 35 полку в Золочеві, Команданта Леґіону УСС, Команданта 2-го Галицького Корпусу, Начального Вожда, суд над ген. Мир. Тарнавським, цілу нашу тодішню визвольну боротьбу, наші перемоги і невдачі, наші радощі і терпіння. Лентою пробігали ті видатні постаті, що були співтворцями Великого Зриву, його світлих днів та трагічного кінця. Тому фільм „Львів говорить" для нас колишніх вояків такий цінний, а для майбутніх поколінь — це документ, свідоцтво, з якого говорить історія останніх сорока років.

Варто згадати і те, що той фільм зроблений у Львові Ю. Дорошем, був польською цензурою сконфіскований і недопущений до висвітлювання. Тому і з тої причини він набирає ще більшої вартости для нас. Наше громадянство, старші і молодь — повинні цей фільм оглянути.

Петро Постолюк

Волтер переводитиме переслухання в справі лібералізації іміґраційного закону

Вашингтон. — Голова Правничої Підкомісії для Іміґраційних Справ в Палаті Репрезентантів демократичний конґресмен Френсіс Е. Волтер повідомляє, що переводитиме переслухання в справі лібералізації іміґраційного закону Волтера-МекКарана. Президент Айзенгавер вніс законопроєкт в справі зміни цього закону, і конґресмен Волтер сказав, що „хотів би почути критиків свого закону в Конґресі, а не тільки з вулиці". Досі вплинуло до цієї підкомісії кілька інших законопроєктів в справі поліпшення іміґраційного закону. Також і Сенатська Правнича Комісія, яку очолює сенатор Джеймс О. Істленд, нічого досі не зробила в справі поліпшення іміґраційного закону Волтера-МекКаррана. Ця комісія досі навіть ще не визначила дати переслухань, бо не дістала звітів і рекомендацій від заінтересованих департаментів. — В Бостоні, Массачусетс, заявив голова Американської Ради для Іміґраційних Справ Едвард Дж. Енніс, що справа зміни закону про іміґрацію не має добрих виглядів в Конґресі, бо нею ніхто не цікавиться в Сенаті, як це давніше робив сенатор Герберт Г. Лімен. Єдина надія на конґресмена Френсіса Е. Волтера, який може подбати, щоб Палата Репрезентантів ухвалила новий іміґраційний законопроєкт, а пізніше відослав би його до Сенату.

● **Суд признав** 44-річному сліпцеві Карлові Гваре з Ґлен Рідж, Н. Дж., який після автомобільної катастрофи не може ходити, відшкодування в сумі 15,000 долярів за втрату „шостого чуття". Хоч Карл Гваре був сліпий, але він міг ходити, керуючись шостим чуттям. Після катастрофи він це чуття втратив.

РІЧНІ НАРАДИ ГОЛОВНОГО УРЯДУ УНСОЮЗУ

(Закінчення зі стор. 1-шої)

000 долярів і ця дивіденда буде виплачена вже впродовж цього тижня.

ЗВІТ ГОЛОВНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ КОМІСІЇ

Звіт Головної Контрольної Комісії про переведену нею упродовж минулого тижня контролю майна, діловодства, організаційного і фінансового стану та господарювання УНСоюзу здав голова Комісії д-р В. Ґалан, заявивши, що „все діловодство і заряд майна є добре ведені". Опісля д-р В. Ґалан та інші члени Комісії, інж. Степан Куропась, Іван В. Іванчук, Петро Кучма та інж. Володимир Коссар звітували про свою індивідуальну активність, як головні урядовці УНСоюзу та як громадяни.

ЗВІТ ЧЛЕНІВ ГОЛОВНОЇ РАДИ

Звіти членів Головної Ради започаткував п. Дмитро Шмагала і їх продовжували пп. Іван Кокольський, адв. Анна Чопик, Марія Демидчук, Андрій Джула, Тарас Шпікула, д-р Ярослав Падох, Василь Гузар, Володимир Дідик, Микола Давискиба та Олена Штогрин. Кожний з них звітував про свою діяльність, як головного урядовця УНСоюзу, на тлі загального стану та потреб своїх громад, округ та всієї нашої американсько-української спільноти. На цьому закінчено пізно ввечорі перший день річних нарад Головного Уряду УНСоюзу.

● **Після 4-х місяців** судового процесу, що відбував у Венеції, в Італії, в справі таємничої смерти в 1953 році 21-річної красуні Вільми Монтезі, прокуратор заявив, що прокуратура не має безсумнівних доказів вини головного оскарженого — П'єра Піччіоні, сина італійського дипломата. Роздягнене тіло Вільми Монтезі знайшли були на пляжі в надморській місцевості недалеко Риму, на місці, що його заливає вода під час припливу. Були сильні познаки, що її поклали туди товариші „широкої забави", після того, як вона отруїлась наркотиками. Переслухано сотні свідків, але не виявлено всієї правди.

Виконна Рада АФП-КІО припинила в членстві спілку Пральняних Робітників

Вашингтон. — Виконна Рада Американської Федерації Праці-Конґресу Індустріяльних Робітників припинила в членстві спілку Пральних Робітників, яка має 85,000 членів. Цій спілці грозить викинення з АФП-КІО, що може статися на конвенції, яка відбудеться 5-го грудня в Маямі Біч, Флорида. Скарбник спілки Пральняних Робітників Юджін С. Джеймс не вмів вирахуватися з суми 900,000 долярів із спілкових фондів. Так само за зловживання спілковими фондами грозить викинення з АФП-КІО двом іншим спілкам: спілці Промислових Робітників і Міжнародній Спілці Дестиляційних Робітників. Перша з них нараховує 75,000 членів, а друга — 40,000. Сенатська Слідча Підкомісія, яку очолює сенатор Пол Г. Даґлес, має дані про те, що ті всі три спілки зловживали добродійними фондами своїх членів.

Німецькі комуністи переводять „чистку" в університетах

Берлін. — У Східній Німеччині переводять „чистку" у складі професури в усіх тамошніх університетах. Після того, як на ветеринарійному факультеті у Берлінському університеті Гумбольдта відбулися заворушення і страйк студентів за прогнання декана факультету, що, рятуючись від арештування, втік до Західнього Берліну, прийшли вістки про прогнання з університету в Єні професора філософії Ґергардта Цема. Партійний орган „Нойс Дойчлянд" твердить при цій нагоді, що в університетах у східній Німеччині панують взагалі „страшні відносини". Показується, що німецькі комуністи мають претенсію не тільки до проф. Цема, але і його колишнього вчителя, професора, Ернеста Блоха з університету в Ляйпціґу, дармащо ще недавно про цього останнього комуністи висловлювались, як про „соціяліста" і „антиімперіяліста", що належить у комуністичній фразеології до найвищих похвал. Але німецьких професорів, навіть формальних членів комуністичної партії, посуджується у зв'язках з мадяр- тів ім. Петефі у Будапешті, який відіграв ролю „інелектуального спричинника" мадярської революції. Недовір'я до інтелектуалів серед східньонімецьких комуністів пригадує тепер цілком російські відносини зараз після вибуху жовтневої революції — коментують західні часописи.
ським клюбом інтелектуаліс-

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

КЛІВЛЕНД, Огайо. — Т-во ім. І. Франка, Відд. 334, повідомляє, що чергові звичайні збори відбудуться 9-го червня, в другу неділю по першім, о год. 1-ій по пол., в залі, де звичайно. Хто має малі діти, прошу вписати в члени УНСоюзу. — Н. Задирецький, предс.; С. Боганик, кас. секр.; Гр. Демкович, рек. секр.

ОЛІЄН, Н. Й. — Т-во Зап. Січ, Відд. 363, повідомляє своїх членів, що піврічні збори відбудуться 9-го червня, о год. 2-ій по пол. при 1003 Брук вул. Є важливі справи до ухвалення. Присутність кожного члена побажана і конечна. — О. Іванців, предс.; Гр. Романів, кас.; Д. Базів, секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Т-ва Запорозька Січ, Відд. 367, відбудуться в неділю 9-го червня, о год. 1:30 по пол., у церковній залі. Просимо, щоб всі члени явилися на зборах і привели нових членів. Важні справи до полагодження. — К. Манківський, предс.; П. Джюба, кас.; В. Попович, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. Дж. — В-во Василія, Відд. 168, повідомляє, що піврічні збори відбудуться в неділю 2-го червня 1957 р., о год. 2:30 по пол., в УНДомі при 760 State St. Проситься прийти і вислухати піврічних звітів уряду і Контр. Комісії. Також треба вибрати одного члена до Контр. Комісії, бо один помер. На наш Відділ наложено придбати 9 членів, тому старайтеся приєднати їх. Крім цього, мусимо вирішити, чи взяти участь, 16-го червня, на „Союзівці". — Гр. Гиба, предс.; С. Космина, кас.; Гр. Бабин, секр.

ТАРЗАН, ч. 3872. Показує свою „магію".

Коли тубільці щільно оточили Ольгу, зворушений Туро вискочив наперед. — Геть! Як ви смієте зближатися до королеви!

— Мій фетиш зараз заговорить! — крикнув він і шпурнув дві димні капсулі під її ноги.

Продемонструвавши це, він негайно здер з її голови капелюх, і її ясне волосся розсипалося по її плечах!